Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL PRIIT PIKAMÄE
prezentate la 2 iunie 2022[1]

Cauza C-199/21

DN
împotriva
Finanzamt Österreich

[cerere de decizie preliminară formulată de Bundesfinanzgericht (Tribunalul Fiscal Federal, Austria)]

„Trimitere preliminară – Securitate socială – Regulamentul (CE) nr. 987/2009 – Articolul 60 alineatul (1) a treia teză – Legislație a unui stat membru care prevede acordarea unor prestații familiale părintelui care a primit copilul în gospodărie – Lipsa exercitării dreptului de către părintele îndreptățit să solicite prestații – Obligația de a lua în considerare cererea depusă de celălalt părinte – Conținutul acestei obligații cu privire la cererea de rambursare a prestațiilor familiale acordate celuilalt părinte”

I. Introducere

1. În prezenta cauză, Curtea este sesizată de Bundesfinanzgericht (Tribunalul Fiscal Federal, Austria) cu o cerere de decizie preliminară privind printre altele interpretarea dispozițiilor prevăzute, pentru aplicarea articolelor 67 și 68 din Regulamentul (CE) nr. 883/2004[2], de Regulamentul (CE) nr. 987/2009[3].

2. Mai precis, a patra și a cincea întrebare, asupra cărora se concentrează prezentele concluzii, invită Curtea să precizeze sensul și domeniul de aplicare ale articolului 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009, ale cărui dispoziții prevăd că, în lipsa exercitării dreptului de către persoana îndreptățită să solicite prestații familiale, autoritatea competentă trebuie să ia în considerare cererea depusă de una dintre persoanele vizate de textul respectiv.

[1] Limba originală: franceza.

[2] Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2004, L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82, rectificare în JO 2004, L 200, p. 1).

[3] Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2009, L 284, p. 1).

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

1. Regulamentul nr. 883/2004

3. Potrivit articolului 1 din Regulamentul nr. 883/2004:

„În sensul prezentului regulament:

[…]

(i) prin «membru de familie» se înțelege:

[…]

3. în cazul în care, în conformitate cu legislația aplicabilă în temeiul punctelor 1 și 2, o persoană este considerată membru de familie sau membru al gospodăriei doar în cazul în care locuiește în aceeași gospodărie cu persoana asigurată sau titularul de pensie, această condiție se consideră îndeplinită dacă persoana respectivă se află în principal în întreținerea asiguratului sau titularului de pensie;

[…]

(q) prin «instituție competentă» se înțelege:

(i) instituția la care este afiliată persoana în cauză la data la care solicită prestația

[…]

(s) prin «stat membru competent» se înțelege statul membru în care este situată instituția competentă;

[…]

(z) «prestații familiale»: toate prestațiile în natură sau în numerar pentru acoperirea cheltuielilor familiei, cu excepția avansurilor din pensiile alimentare și a alocațiilor speciale de naștere sau de adopție prevăzute în anexa I.”

4. Articolul 2 alineatul (1) din acest regulament are următorul cuprins:

„Prezentul regulament se aplică resortisanților unuia dintre statele membre, apatrizilor și refugiaților care sunt rezidenți într-un stat membru și care se află sau s-au aflat sub incidența legislației unuia sau mai multor state membre, precum și membrilor de familie și urmașilor acestora.”

5. Articolul 3 din regulamentul menționat prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la ramurile de securitate socială privind:

[…]

(j) prestațiile familiale.

[…]”

6. Articolul 7 din același regulament menționat prevede:

„Cu excepția cazului în care prezentul regulament prevede altfel, prestațiile în numerar care se plătesc în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre sau al prezentului regulament nu pot face obiectul niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări în temeiul faptului că beneficiarul sau membrii familiei acestuia sunt rezidenți într-un stat membru, altul decât cel în care este situată instituția responsabilă de furnizarea prestației.”

7. Articolul 67, introdus în capitolul 8 din titlul III din Regulamentul nr. 883/2004 și intitulat „Membrii de familie care își au reședința într-un alt stat membru”, prevede:

„Persoana are dreptul la prestații familiale în conformitate cu legislația statului membru competent, inclusiv pentru membrii familiei sale care au reședința în alt stat membru, ca și cum aceștia ar avea reședința în primul stat membru. Cu toate acestea, titularul unei pensii are dreptul la prestații familiale în conformitate cu legislația statului membru competent pentru pensia sa.”

8. Articolul 68 din acest regulament, care figurează în același capitol 8 și este intitulat „Reguli de prioritate în caz de cumul”, are următorul cuprins:

„(1) În cazul în care, pentru aceleași perioade și pentru aceiași membri de familie, se prevăd prestații în legislația a mai mult de un stat membru, se aplică următoarele reguli de prioritate:

(a) în cazul prestațiilor ce se plătesc de către mai mult de un stat membru cu titluri diferite, ordinea de prioritate este după cum urmează: în primul rând, drepturile dobândite în temeiul unei activități salariate sau independente, în al doilea rând, drepturile dobândite în temeiul primirii unei pensii și, în ultimul rând, drepturile dobândite în temeiul rezidenței;

(b) în cazul prestațiilor ce se plătesc de către mai mult de un stat membru cu același titlu, ordinea de prioritate se stabilește cu trimitere la următoarele criterii subsidiare:

[…]

(ii) în cazul drepturilor dobândite în temeiul primirii unei pensii: locul de reședință al copiilor, cu condiția să se plătească o pensie în temeiul legislației sale și, în plus, în cazul în care este necesar, cea mai lungă perioadă de asigurare sau de rezidență realizată în temeiul legislațiilor conflictuale;

[…]

(2) În cazul cumulului de drepturi, prestațiile familiale se acordă în conformitate cu legislația desemnată ca având prioritate în conformitate cu alineatul (1). Drepturile la prestații familiale acordate în temeiul altei sau altor legislații conflictuale se suspendă până la valoarea prevăzută de prima legislație și se acordă, după caz, sub forma unui supliment reprezentând diferența, pentru partea care depășește această valoare. Nu este însă necesar ca această diferență suplimentară să fie acordată copiilor care sunt rezidenți într-un alt stat membru, dacă dreptul la prestațiile în cauză se întemeiază exclusiv pe locul de reședință.

[…]"

9. Articolul 68a[4] din acest regulament, care face parte din același capitol 8 și este intitulat „Acordarea de prestații", prevede:

„În cazul în care prestațiile familiale nu sunt utilizate pentru întreținerea membrilor de familie de către persoana căreia ar trebui să îi fie acordate, instituția competentă își îndeplinește obligațiile legale, acordând aceste prestații persoanei fizice sau juridice care întreține efectiv membrii de familie, la solicitarea și prin intermediul instituției din statul membru de reședință al acestora sau al instituției desemnate sau organismului stabilit în acest scop de către autoritatea competentă din statul membru de reședință al acestora."

2. Regulamentul nr. 987/2009

10. Potrivit articolului 60 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009:

„Cererea pentru prestații familiale este adresată instituției competente. În scopul aplicării articolelor 67 și 68 din [Regulamentul nr. 883/2004], se ia în considerare situația întregii familii, ca și când toate persoanele implicate ar fi supuse legislației statului membru în cauză și ar avea reședința pe teritoriul acestuia, în special în ceea ce privește dreptul unei persoane de a solicita aceste prestații. Atunci când o persoană îndreptățită să solicite prestații nu își exercită acest drept, autoritatea competentă din statul membru a cărui legislație se aplică ia în considerare cererea pentru prestații familiale depusă de celălalt părinte, o persoană asimilată acestuia sau o persoană sau instituție care acționează în calitate de tutore al copilului sau al copiilor."

B. Dreptul austriac

11. Articolul 2 din Bundesgesetz betreffend den Familienlastenausgleich durch Beihilfen (Legea federală privind compensarea cheltuielilor familiale) din 24 octombrie 1967 (BGBl. 376/1967, denumită în continuare „FLAG"), în versiunea aplicabilă litigiului principal), prevede:

„(1) Persoanele care au domiciliul sau reședința obișnuită pe teritoriul federal au dreptul la alocații familiale,

[…]

b) pentru copiii majori care nu a împlinit încă 24 de ani și care urmează o formare profesională

[4] Acest articol a fost introdus în Regulamentul nr. 883/2004 prin articolul 1 punctul 18 din Regulamentul (CE) nr. 988/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 (JO 2009, L 284, p. 43).

[…]

(2) Are dreptul la alocații familiale pentru copilul menționat la alineatul (1) persoana în gospodăria căreia se află copilul. O persoană în gospodăria căreia nu se află copilul, dar care suportă cu preponderență cheltuielile de întreținere ale acestuia, are dreptul la alocații familiale în cazul în care nicio altă persoană nu are acest drept în temeiul primei teze a acestui alineat.

(3) În sensul prezentei secțiuni, «copiii unei persoane» înseamnă:

(a) descendenții săi,

[…]

(5) Un copil se află în gospodăria unei persoane atunci când acesta împarte locuința cu persoana respectivă în condiții de gestiune economică unică. Apartenența la gospodărie nu este considerată ca fiind anulată

(a) în cazul în care copilul locuiește numai temporar în afara locuinței comune.

[…]”

12. Articolul 26 alineatul (1) din FLAG prevede:

„Orice persoană care a primit în mod nejustificat alocațiile familiale trebuie să ramburseze sumele în cauză.”

III. Situația de fapt, procedura principală și întrebările preliminare

13. DN, născut în Polonia, este din anul 2001 cetățean austriac și locuiește în Austria din același an. El a fost căsătorit cu o resortisantă poloneză până în anul 2011, iar din această uniune s-a născut în anul 1991 o fiică, tot resortisantă poloneză.

14. Din anul 2011, DN primește o pensie pentru limită de vârstă din partea autorităților competente poloneze și austriece, calculată pe baza perioadelor de asigurare care s-au succedat în Polonia și Austria.

15. Între lunile ianuarie și august 2013, DN a solicitat și a primit prestații familiale sub forma unei indemnizații compensatorii și a unor deduceri acordate pentru fiica sa de către administrația fiscală austriacă. DN a plătit prestațiile fiicei sale, care își urma studiile în Polonia. Fosta soție a lui DN nu a depus o cerere de acordare a prestațiilor respective.

16. În aceeași perioadă, în Polonia nu a fost plătită nicio prestație familială, deoarece resursele lui DN depășeau plafonul de venituri prevăzut de legislația acestui stat membru pentru a beneficia de astfel de alocații.

17. Prin decizia din 12 noiembrie 2014, administrația fiscală austriacă a solicitat recuperarea indemnizațiilor compensatorii și a deducerilor acordate lui DN pentru motivul că, din cauza primirii unei pensii pentru limită de vârstă din Polonia și a reședinței fiicei sale în același stat, Austria ar avea, în conformitate cu regulile de prioritate prevăzute la articolul 68 alineatul (1) din

Regulamentul nr. 883/2004, doar o competență subsidiară în ceea ce privește acordarea prestațiilor familiale. Invocând, în plus, un motiv alternativ de recuperare, această administrație fiscală arată că, în temeiul articolului 2 alineatul (2) din FLAG, numai mama, care locuiește în Polonia împreună cu fiica sa, avea dreptul la alocații familiale austriece. Ea deduce că, în temeiul articolului 26 alineatul (1) din FLAG, aceste prestații trebuie recuperate de la tată, chiar dacă mama, căreia îi revenea sarcina de a depune o cerere, nu ar mai putea obține plata acestora din cauza expirării perioadei de retroactivitate.

18. Susținând că Austria este obligată să îi plătească prestațiile familiale în temeiul articolului 68 alineatul (2) din Regulamentul nr. 883/2004 coroborat cu dispozițiile relevante din FLAG, DN a sesizat Bundesfinanzgericht (Tribunalul Fiscal Federal) cu o acțiune împotriva acestei decizii.

19. În aceste împrejurări, Bundesfinanzgericht (Tribunalul Fiscal Federal) a hotărât, la 19 martie 2021, să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Expresia «stat membru competent pentru pensie» care figurează în a doua teză a articolului 67 din Regulamentul [nr. 883/2004] […] trebuie interpretată în sensul că vizează statul membru care a fost competent anterior pentru prestațiile familiale ca stat de încadrare în muncă și care este obligat în prezent să plătească pensia pentru limită de vârstă al cărei drept se întemeiază pe exercitarea prealabilă a liberei circulații a lucrătorilor pe teritoriul său?

2) Expresia «drepturi dobândite în temeiul primirii unei pensii» care figurează la articolul 68 alineatul (1) litera (b) punctul (ii) din Regulamentul nr. 883/2004 trebuie interpretată în sensul că un drept la prestații familiale trebuie să fie considerat dobândit în temeiul primirii unei pensii atunci când, pe de o parte, legislația Uniunii sau a statului membru prevede drept condiție pentru dreptul la prestații familiale primirea unei pensii și, pe de altă parte, în plus, condiția primirii pensiei să fie efectiv îndeplinită în plan faptic, astfel încât o «simplă primire a pensiei» nu intră sub incidența articolului 68 alineatul (1) litera (b) punctul (ii) din Regulamentul 883/2004 și statul membru în cauză nu este considerat «stat răspunzător de plata pensiei» din perspectiva dreptului Uniunii?

3) [D]acă simpla primire a pensiei este suficientă pentru interpretarea noțiunii de «stat răspunzător de plata pensiei»:

În cazul primirii unei pensii pentru limită de vârstă al cărei drept este întemeiat pe domeniul de aplicare al regulamentelor privind lucrătorii migranți, precum și pe desfășurarea prealabilă a unei activități într-un stat membru într-o perioadă în care fie numai statul de reședință sau ambele state nu erau încă membre ale Uniunii sau ale Spațiului Economic European, expresia «se acordă, după caz, sub forma unui supliment reprezentând diferența, pentru partea care depășește această valoare», care figurează la articolul 68 alineatul (2) partea a doua a celei de a doua teze din Regulamentul 883/2004, trebuie interpretată din perspectiva Hotărârii Curții din 12 iunie 1980, Laterza (C-733/79, EU:C:1980:156), în sensul că prestațiile familiale sunt de asemenea garantate în cea mai mare măsură posibilă de dreptul Uniunii inclusiv în cazul primirii pensiei?

4) Articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul 987/2009 trebuie interpretat în sensul că se opune articolului 2 alineatul (5) din FLAG 1967, potrivit căruia, în caz de divorț, dreptul la alocații familiale și la deduceri pentru copiii aflați în întreținere îi este recunoscut părintelui care administrează gospodăria atât timp cât copilul major și aflat în perioada studiilor face parte din gospodăria sa, chiar dacă acest părinte nu a depus cerere nici în statul de reședință

și nici în statul răspunzător de plata pensiei, astfel încât celălalt părinte care locuiește ca titular al pensiei în Austria și care suportă în fapt, în mod exclusiv, sarcina de întreținere financiară a copilului își poate întemeia dreptul la alocații familiale și la deduceri pentru copiii aflați în întreținere la instituția din statul membru a cărui legislație în materie de pensii este aplicabilă cu prioritate în mod direct pe articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul 987/2009?

5) Articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul 987/2009 trebuie interpretat de asemenea în sensul că, pentru justificarea calității de parte a lucrătorului Uniunii în procedura prestațiilor familiale din statul membru, acest lucrător trebuie de asemenea să suporte în mod preponderent întreținerea prevăzută la articolul 1 litera (i) punctul 3 din Regulamentul 883/2004?

6) Dispozițiile privind procedura de dialog prevăzută la articolul 60 din Regulamentul (CE) nr. 987/2009 trebuie interpretate în sensul că instituțiile statelor membre în cauză trebuie să desfășoare o astfel de procedură nu numai în cazul acordării de prestații familiale, ci și în cazul recuperării prestațiilor familiale?”

IV. Procedura în fața Curții

20. Guvernul ceh și Comisia Europeană au depus observații scrise.

V. Analiză juridică

21. În conformitate cu solicitarea Curții, prezentele concluzii se vor concentra pe a patra și a cincea întrebare.

A. Cu privire la reformularea întrebărilor

22. Prin intermediul celei de a patra și al celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere urmărește în esență să afle dacă dispozițiile articolului 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care rezervă dreptul la prestații familiale părintelui care locuiește cu copilul, astfel încât, chiar și în lipsa unei cereri de acordare a acestor prestații, depusă de părintele respectiv, celălalt părinte, care suportă în fapt, în mod exclusiv, întreținerea copilului, nu poate obține plata acestor prestații.

23. Prin urmare, potrivit instanței de trimitere, este necesar să se stabilească dacă, în împrejurări precum cele din litigiul principal, celuilalt părinte i se conferă un drept la prestații familiale în temeiul articolului menționat.

24. În această privință, suntem de părere că Hotărârea Trapkowski[5] este susceptibilă să ofere instanței de trimitere unele răspunsuri. În motivarea acestei decizii, Curtea a amintit mai întâi că Regulamentele nr. 987/2009 și nr. 883/2004 nu determină persoanele care au dreptul la prestații

[5] Hotărârea din 22 octombrie 2015, Trapkowski (C-378/14, EU:C:2015:720, denumită în continuare „Hotărârea Trapkowski”).

familiale[6], chiar dacă prevăd regulile care permit să se determine persoanele care pot pretinde aceste prestații[7]. Curtea a arătat în continuare că atât din modul de redactare, cât și din economia articolului 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 reiese că trebuie să se facă o distincție între depunerea unei cereri de prestații familiale și dreptul de a încasa astfel de prestații[8]. Întemeindu-se tot pe modul de redactare a articolului menționat, aceasta a subliniat că, deși este suficient ca una dintre persoanele care au dreptul de a solicita prestații familiale să depună o cerere pentru ca instituția competentă din statul membru să fie ținută să ia în considerare cererea celuilalt părinte, dreptul Uniunii nu se opune ca o asemenea instituție, făcând aplicarea dreptului național, să ajungă la concluzia că persoana care are dreptul să încaseze prestațiile familiale pentru un copil este o altă persoană decât cea care a depus cererea de acordare a prestațiilor respective[9].

25. Din această jurisprudență rezultă că articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 nu impune nicidecum unui stat membru să acorde o prestație „celuilalt părinte” în cazul în care părintele îndreptățit să solicite prestații familiale nu și-a exercitat dreptul. În consecință, acest text nu s-ar opune nicidecum ca, în împrejurări precum cele din litigiul principal, instituția competentă austriacă să respingă cererea de acordare a prestațiilor respective depusă de DN, având în vedere condițiile lor de acordare.

26. În aceste condiții, observăm că, în prezentul litigiu, problematica nu este cu adevărat analogă celei tratate de Hotărârea Trapkowski, întrucât, într-o primă etapă, instituția competentă austriacă a admis cererea depusă de DN pentru fiica sa. Abia într-o a doua etapă, administrația menționată a solicitat restituirea sumelor corespunzătoare prestațiilor familiale acordate lui DN, întemeindu-se, ca motiv alternativ de recuperare, pe dispozițiile naționale care prevăd, pe de o parte, că alocațiile familiale se acordă persoanei în a cărei gospodărie se află copilul și, pe de altă parte, că orice persoană care primește în mod nejustificat aceste alocații trebuie să restituie cuantumul lor. Prin urmare, instanța de trimitere va trebui să se pronunțe asupra pertinenței acestor motive pentru a decide cu privire la cererea de restituire a prestațiilor familiale formulată de administrația fiscală.

27. Or, interpretarea dispozițiilor articolului 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 poate avea un impact decisiv asupra soluționării litigiului, întrucât, în cazul de față, administrația fiscală austriacă, în lipsa unei cereri depuse de mamă, a luat în considerare cererea depusă de tată și i-a acordat acestuia prestații familiale pentru copil. Cu alte cuvinte, instanța de trimitere va trebui să stabilească dacă, în asemenea împrejurări, dispozițiile menționate se opun unei legislații care permite recuperarea prestațiilor familiale plătite lui DN pentru copilul său.

28. În aceste condiții, considerăm necesar, pentru a oferi instanței naționale un răspuns util pentru soluționarea litigiului, să se procedeze la reformularea întrebărilor pe care le-a adresat Curții[10].

6 Curtea precizează că reiese în mod clar din articolul 67 din Regulamentul nr. 883/2004 că persoanele care au dreptul la prestațiile familiale sunt determinate în conformitate cu dreptul național (a se vedea Hotărârea Trapkowski, punctul 44).

7 Hotărârea Trapkowski, punctul 43.

8 Hotărârea Trapkowski, punctul 46.

9 Hotărârea Trapkowski, punctele 47 și 48.

10 A se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire) (C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 68, precum și jurisprudența citată).

29. Prin urmare, propunem Curții să reformuleze a patra și a cincea întrebare după cum urmează:

Articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care permite recuperarea prestațiilor familiale acordate, în lipsa exercitării dreptului de către persoana îndreptățită să solicite aceste prestații, uneia dintre persoanele vizate de acest text a cărei cerere a fost luată în considerare de instituția competentă?

B. Cu privire la întrebările reformulate

30. Prin urmare, întrebările astfel reformulate implică o interpretare a dispozițiilor articolului 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009. Întrucât acest regulament a fost adoptat în scopul punerii în aplicare a Regulamentului nr. 883/2004, considerăm necesar să înțelegem obiectul și finalitatea normelor stabilite în materie de prestații familiale de acest al doilea regulament. În cazul de față, această abordare ni se pare cu atât mai necesară cu cât, potrivit jurisprudenței Curții, sensul și domeniul de aplicare ale articolului 60 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009 trebuie examinate, ca urmare a trimiterii la articolele 67 și 68 din Regulamentul nr. 883/2004, în raport cu dispozițiile acestor din urmă articole [11].

31. Pentru a asigura instituirea liberei circulații a lucrătorilor, astfel cum este definită la articolul 45 TFUE, articolul 48 din acest tratat respectiv prevede în esență instituirea unui sistem de coordonare a regimurilor de securitate socială. Organizată mai întâi prin dispozițiile Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 [12], ale căror mecanisme deveniseră prea complexe [13], coordonarea sistemelor de securitate socială este reglementată în prezent de Regulamentul nr. 883/2004. După exprimarea considerentului (4) al acestuia [14], regulamentul menționat, asemenea Regulamentului nr. 1408/71 [15], nu are drept finalitate armonizarea sistemelor de securitate socială, ci numai asigurarea coordonării acestora.

32. Pentru a asigura acest obiectiv, Regulamentul nr. 883/2004 prevede printre altele norme de conflict de legi care permit, în prezența mai multor legi sau în absența oricărei legi, să se stabilească legislația de securitate socială în temeiul căreia pot fi acordate prestațiile. Aceste norme, prevăzute la articolele 11-16 din regulamentul menționat, se bazează, în primul rând, pe principiul general al unicității legii aplicabile [16].

33. În aceste condiții, Regulamentul nr. 883/2004 prevede norme derogatorii aplicabile diferitor categorii de prestații. În acest scop, articolul 67 din Regulamentul nr. 883/2004 stabilește, în ceea ce privește prestațiile familiale, statul sau statele membre competente pentru a acorda asemenea

[11] Hotărârea din 18 septembrie 2019, Moser (C-32/18, EU:C:2019:752, punctul 34).

[12] Regulamentul Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO 1971, L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26).

[13] În acest sens, se subliniază, în considerentul (3) al Regulamentului nr. 883/2004, că „reguli[le] comunitare de coordonare” sunt „complicate și voluminoase” și este esențială înlocuirea acestora „prin modernizarea și simplificarea lor”.

[14] Considerentul (4) al Regulamentului nr. 883/2004 enunță că „[e]ste necesar să se respecte caracteristicile proprii legislațiilor interne privind securitatea socială și să se elaboreze un sistem unic de coordonare”.

[15] A se vedea în acest sens Hotărârea din 26 septembrie 2000, Engelbrecht (C-262/97, EU:C:2000:492, punctele 35 și 36, precum și jurisprudența citată).

[16] Articolul 11 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 883/2004 prevede că „[p]ersoanele cărora li se aplică prezentul regulament sunt supuse legislației unui singur stat membru”.

prestații [17]. În acest scop, articolul menționat instituie principiul în temeiul căruia o persoană poate pretinde prestații familiale pentru membrii familiei sale care au reședința în alt stat membru decât cel competent să plătească aceste prestații, ca și cum aceștia ar avea reședința în acest din urmă stat membru [18]. După cum enunță Curtea, articolul 67 din Regulamentul nr. 883/2004 are în esență scopul să împiedice ca un stat membru să poată condiționa acordarea sau cuantumul prestațiilor familiale de stabilirea reședinței membrilor de familie ai lucrătorilor în statul membru care acordă prestații [19].

34. Articolul 67 din acest regulament instituie, așadar, o ficțiune în temeiul căreia întreaga familie este luată în considerare ca și cum toate persoanele în cauză ar fi supuse legislației statului membru și ar avea reședința în acesta. Cu alte cuvinte, acest articol implică o abordare globală [20], instituția competentă fiind obligată prin acest text să examineze situația familiei în ansamblul ei pentru a stabili dreptul la prestații familiale. O asemenea concepție a fost, de altfel, reținută de Curte, care, în ceea ce privește interpretarea regulamentelor privind coordonarea sistemelor de securitate socială, a statuat că, prin însăși natura lor, prestațiile familiale nu pot fi datorate unei persoane independent de situația sa familială [21]. După cum subliniază în mod întemeiat Comisia, rezultă că dreptul la prestații familiale nu este datorat unui singur părinte, ci familiei.

35. Această abordare globală ne pare în deplină concordanță cu finalitatea atribuită prestațiilor familiale de Regulamentul nr. 883/2004. Cu privire la acest aspect, pentru a stabili dacă o prestație constituie o prestație familială în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (j) din acest regulament, trebuie să ne referim la modul de redactare a articolului 1 litera (z) din regulamentul menționat, potrivit căruia termenii „prestații familiale” desemnează toate prestațiile în natură sau în numerar *pentru acoperirea cheltuielilor familiei*, cu excepția avansurilor din pensiile alimentare și a alocațiilor speciale de naștere sau de adopție prevăzute în anexa I la același regulament. Întemeindu-se pe această definiție, Curtea statuează în mod constant că prestațiile familiale sunt destinate să îi ajute din punct de vedere social pe lucrătorii care au cheltuieli familiale, prin determinarea participării colectivității la cheltuielile respective. În plus, Curtea a precizat că termenii „acoperirea cheltuielilor familiei” trebuie interpretați în sensul că privesc în special o contribuție publică la bugetul familial, destinată să reducă costurile legate de întreținerea copiilor [22].

36. Această finalitate este ilustrată de asemenea de dispozițiile articolului 68a din Regulamentul nr. 883/2004, care urmărește să se asigure că beneficiarii de prestații familiale le utilizează în scopurile pentru care sunt destinate. Din această perspectivă, textul menționat prevede că, în

[17] Articolul 68 din Regulamentul nr. 883/2004 stabilește regulile de prioritate în caz de cumul de legislație și de drept la prestații. Cu toate acestea, observăm că dispozițiile menționate nu par a fi aplicabile în cazul de față. Într-adevăr, chiar din termenii deciziei de trimitere rezultă că, în perioada care face obiectul litigiului principal, nu au fost plătite prestații familiale în Polonia. Or, potrivit jurisprudenței Curții, o situație de cumul, în sensul articolului menționat, presupune ca prestațiile să fie efectiv datorate în mai multe state membre. A se vedea în acest sens Hotărârea Trapkowski, punctul 32, precum și jurisprudența citată.

[18] Hotărârea din 18 septembrie 2019, Moser (C-32/18, EU:C:2019:752, punctul 35, precum și jurisprudența citată).

[19] A se vedea Hotărârea din 18 septembrie 2019, Moser (C-32/18, EU:C:2019:752, punctul 36, precum și jurisprudența citată), și Hotărârea din 25 noiembrie 2021, Finanzamt Österreich (Alocații familiale pentru lucrătorii umanitari) (C-372/20, EU:C:2021:962, punctul 76).

[20] Pentru o prezentare a obiectului și a principiilor pe care se întemeiază articolul 67 din Regulamentul nr. 883/2004, a se vedea Fuchs, M., și Cornelissen, R., „*EU Social Security Law, A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*”, C.H. Beck – Hart Publishing – Nomos, 2015, p. 405 și urm.

[21] A se vedea în acest sens Hotărârea din 26 noiembrie 2009, Slanina (C-363/08, EU:C:2009:732, punctul 31), și Hotărârea din 2 aprilie 2020, Caisse pour l’avenir des enfants (Copil al soțului unui lucrător frontalier) (C-802/18, EU:C:2020:269, punctul 57, precum și jurisprudența citată). Deși prima dintre hotărâri a fost pronunțată pentru interpretarea articolului 73 din Regulamentul nr. 1408/71, modul de redactare a textului respectiv este foarte apropiat de cel al articolului 67 din Regulamentul nr. 883/2004.

[22] Hotărârea din 28 octombrie 2021, ASGI și alții (C-462/20, EU:C:2021:894, punctul 27 și jurisprudența citată).

cazul în care beneficiarul prestației nu utilizează alocația familială la care are dreptul pentru întreținerea membrilor de familie, cuantumul prestațiilor familiale respective trebuie să fie plătit persoanei care întreține efectiv membrii familiei.

37. Prin urmare, obiectul și finalitatea prestațiilor familiale constituie criterii decisive pentru aplicarea și punerea în aplicare a normelor prevăzute în această materie prin Regulamentul nr. 883/2004. Rezultă că articolul 60 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009 trebuie citit și interpretat în lumina caracteristicilor respective. În această privință, articolul menționat [23] prevede în esență că, în lipsa exercitării dreptului de către persoana îndreptățită să solicite prestații familiale, cererea depusă de una dintre celelalte persoane vizate de acest text, printre care figurează „celălalt părinte", trebuie „[luată] în considerare" de instituția competentă din statul membru a cărui legislație se aplică.

38. În opinia noastră, articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 reflectă abordarea familială consacrată, în materie de prestații familiale, de Regulamentul nr. 883/2004. Astfel, considerăm că, atunci când a prevăzut că cererea depusă de „celălalt părinte" trebuia să fie luată în considerare ca și cum ar fi fost depusă de părintele care are dreptul la prestații familiale, legiuitorul Uniunii a intenționat să se asigure că, în orice caz, aceste prestații contribuie, în conformitate cu obiectul lor, la bugetul familiei și compensează cheltuielile efectuate de persoana care întreține efectiv copilul.

39. Cu titlu corelativ, apreciem, în continuarea raționamentului pe care tocmai l-am prezentat, că restituirea sumelor corespunzătoare prestațiilor este posibilă numai în măsura în care nu contravine economiei mecanismelor instituite, în materie de prestații familiale, prin Regulamentele nr. 883/2004 și 987/2009. În acest scop, pentru a aprecia temeinicia cererii de rambursare, este necesar să se verifice dacă, în urma cererii depuse de una dintre persoanele menționate la articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009, evaluarea globală a situației familiei efectuată de instituția competentă a condus la o contribuție efectivă a prestațiilor familiale la cheltuielile familiei. În cazul unui răspuns afirmativ, considerăm că dispozițiile acestui articol se opun recuperării prestațiilor familiale, chiar dacă instituția competentă ar fi acordat prestațiile respective unei persoane care nu este cea desemnată de dreptul național ca având dreptul de a solicita aceste prestații.

40. O asemenea analiză este, de altfel, conformă cu jurisprudența Curții. Desigur, după cum a amintit aceasta din urmă în Hotărârea Trapkowski [24], luarea în considerare prevăzută la articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 nu se opune ca instituția competentă a statului membru să acorde prestații familiale unei alte persoane decât cea care a depus cererea întrucât condițiile de acordare a prestațiilor respective, inclusiv identificarea persoanei care are dreptul la acestea, intră sub incidența dreptului național. Cu toate acestea, din termenii utilizați în hotărârea menționată nu reiese nicidecum că instituția competentă ar fi obligată să ajungă la o asemenea concluzie. Astfel, examinarea globală a situației familiale prevăzută la articolul menționat lasă instituției competente posibilitatea de a acorda prestații familiale unei alte persoane decât cea desemnată de dreptul național.

[23] Dispozițiile articolului 60 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009 nu figurau în propunerea inițială transmisă de Comisie Consiliului și Parlamentului. Acestea au fost introduse prin amendament în timpul primei lecturi a textului de către Parlamentul European. Cu toate acestea, motivele amendamentului respectiv nu sunt precizate în lucrările pregătitoare (JO 2004, C 76E, p. 178).

[24] Punctul 48 din această hotărâre.

41. Or, într-o asemenea ipoteză, repunerea în discuție, pe baza criteriilor prevăzute de dreptul național, a acestei atribuiri nu poate avea drept consecință încălcarea economiei mecanismelor de coordonare a sistemelor de securitate socială instituite prin Regulamentul nr. 883/2004. Amintim în această privință că, deși condițiile de acordare a prestațiilor familiale sunt stabilite în conformitate cu dreptul național, statele membre trebuie, în exercitarea acestei competențe, să respecte dreptul Uniunii [25]. Rezultă, în opinia noastră, că stabilirea, în temeiul dreptului național, a persoanei care are dreptul la prestații familiale nu trebuie să aibă ca efect impunerea rambursării acelor prestații care, în urma punerii în aplicare a procedurii prevăzute la articolul 60 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009, și-au atins obiectivul.

42. În orice caz, aprecierea temeiniciei cererii de restituire a prestațiilor familiale formulate de administrația fiscală austriacă este de competența exclusivă a instanței naționale, care trebuie să examineze toate împrejurările specifice ale speței. În aceste condiții, considerăm că, pe baza elementelor prezentate de instanța de trimitere, interpretarea dispozițiilor articolului 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul nr. 987/2009 pe care o propunem se opune rambursării prestațiilor familiale.

43. Astfel, legislația austriacă o desemna pe fosta soție a lui DN drept persoana îndreptățită să solicite prestații familiale pentru fiica sa majoră cu care locuia în Polonia. Întrucât mama nu și-a exercitat acest drept, DN a depus la instituția competentă austriacă o cerere de acordare a prestațiilor respective. După ce a luat în considerare această cerere, instituția menționată i-a acordat prestațiile familiale lui DN, care a plătit toate sumele corespunzătoare fiicei sale. În plus, instanța de trimitere observă că, în cazul în care DN ar trebui obligat să restituie prestațiile familiale, fosta sa soție nu ar putea obține plata acestora întrucât, potrivit dreptului austriac, termenul de obținere a plății prestațiilor respective a expirat.

44. Având în vedere aceste elemente, constatăm, în primul rând, că cererea depusă de DN a fost luată în considerare și că prestațiile familiale i-au fost acordate ulterior în cadrul punerii în aplicare de către instituția competentă a procedurii prevăzute, pentru aplicarea articolelor 67 și 68 din Regulamentul nr. 883/2004, de articolul 60 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009. Subliniem în continuare că, chiar dacă nu au fost plătite mamei, prestațiile familiale au contribuit efectiv la întreținerea copilului pentru care au fost acordate.

45. Considerăm că, în asemenea împrejurări, rambursarea prestațiilor familiale, impusă în temeiul dreptului național, ar avea ca efect anularea normelor de coordonare a sistemelor de securitate socială stabilite în materie de prestații familiale de către legiuitorul Uniunii.

VI. Concluzie

46. În lumina elementelor care precedă, propunem Curții să răspundă la a patra și la a cincea întrebare preliminară, astfel cum au fost reformulate, adresate de Bundesfinanzgericht (Tribunalul Fiscal Federal, Austria) după cum urmează:

Articolul 60 alineatul (1) a treia teză din Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială se opune unei reglementări naționale care permite recuperarea prestațiilor familiale acordate, în lipsa

[25] A se vedea în acest sens Hotărârea din 2 aprilie 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Copil al soțului unui lucrător frontalier) (C-802/18, EU:C:2020:269, punctele 68 și 69, precum și jurisprudența citată).

exercitării dreptului de către persoana îndreptățită să solicite aceste prestații, uneia dintre persoanele vizate de acest text a cărei cerere a fost luată în considerare de instituția competentă, în cazul în care prestațiile respective au contribuit efectiv la întreținerea membrilor familiei pentru care au fost acordate.